

ĐI HỌC

QUẢN HOA

ĐI HỌC

NHÀ XUẤT BẢN NGOẠI VĂN
BẮC KINH 1975

I

Cu Sắt ở xóm Long Hồ bên bờ sông Tương Quân đã lên tám, bọn trẻ cùng lứa tuổi như em, cảnh nhà hơi khâm khá đôi chút, đều đã được đi học. Bác Hùng bỏ cu Sắt làm thuê cấy mướn cho bọn địa chủ phú nông đầu tắt mặt tối, cụ Bằng, ông nội cu Sắt ngày ngày lặn lội vào rừng săn bắn, thế mà cả nhà vẫn phải ăn bữa sáng lo bữa chiều, làm gì có tiền cho em đi học? Nhưng cu Sắt lại cứ lải nhải đòi mãi, bỏ em bực mình,

tát cho mây cái. Từ đó cu Sắt ngày ngày phải đi kiếm củi, hoặc xách làn theo mẹ ra đồng hái rau dại.

Một hôm, cu Sắt theo mẹ ra ruộng, khi qua cổng nhà trường nghe bên trong có tiếng đọc sách sang sảng, chợt em giơ hai cánh tay gầy guộc ôm choàng lấy lưng và ghì má vào vạt áo mẹ, đôi mắt chớp chớp nghẹn ngào nói không nên lời.

Thầy thề, mẹ thở dài, xoa xoa đầu Sắt vỗ về: “Mẹ biết, con thấy những đứa bé nhà người

ta được đi học con khó chịu phải không? Không sao, con gà ô nhà ta đã đẻ rồi đây, mẹ sẽ dành đủ trăm quả trứng đem bán lấy tiền cho con đi học nhá.”

Từ đó, ngày nào cu Sắt cũng trèo lên sập, nhẹ tay bưng cái hộp đựng trứng gà đặt trên cửa sổ, chăm chú đếm đi đếm lại đèn mấy lượt. Ngày nào em cũng bắt một xâu châu châu về cho gà ăn. Tối đến, em vội đi chặn đậy chuồng gà, bề ngoài còn đề thêm bốn, năm viên gạch phòng chồn cáo, còn sợ chưa chắc chắn, em lại hì hục bưng thêm tảng đá to đề lên trên mới yên bụng.

Buổi sáng, vừa bảnh mắt em đã tụt ngay xuống giường, chạy ra mở cửa chuồng, ôm con gà sờ dít xem có trứng hay không? Nếu không có thì em giấu môi, sa sầm nét mặt, suốt ngày hôm ấy không bao giờ thấy em cười. Nhưng khi sờ

thầy có trứng, thì em mừng rỡ, ôm ghì con gà vào lòng, áp má vào mõ lông đen mượt của nó, cười hì hì.

Có một đêm, cu Sắt nằm mơ cười sáng sặc, mẹ lấy khuỷu tay huých nhẹ hỏi:

— Sắt này, cười gì thế con?

Cu Sắt mở choàng mắt, nhưng còn chưa tỉnh hẳn, em với tay ôm choàng lấy cổ mẹ, gi vào tai mẹ nói nhỏ, như sợ tiết lộ một điều bí mật gì lớn vậy:

— Con đã dream, đủ trăm quả trứng rồi u ạ, mai u đem bán lấy tiền cho con đi học nhé!

Mẹ quay mình lại, phát vào đít Sắt:

— Thèm đi học đến rồi đầu rồi óc, dream qua con vừa dream, không kể quả bị gà cào vỡ, chỉ có 49 quả đây sao. — Vừa nói, chợt mẹ cảm thầy như có cái gì nóng nóng chảy bên má, biết là cu Sắt đang khóc, mẹ liền ôm chặt em vào lòng dỗ dành:

— Chờ u dành thêm vài chục quả nữa sẽ đem bán lấy tiền cho con đi học!

II

Rột cuộc đã dành đủ một trăm quả trứng!

Sáng hôm đó, cu Sắt loay hoay lột rơm và sắp trứng vào làn, sửa soạn ăn cơm sáng xong sẽ theo mẹ đem trứng ra chợ bán.

Cu Sắt nóng ruột, húp vội bát cháo rau, vắt đũa xuống, rồi xách làn trứng giẫm chân giục mẹ rồi rít.

Bỗng, từ xa vang lại tiếng thanh la phèng phèng và tiếng rao như quỷ rống của tên ác ôn Cao Hải Thần, tay chân của lão Đài Vinh Hầu cầm đầu hội tề trong vùng:

— Hoàng quân Nhật có lệnh... ai này đều phải mau mau mang tiền mang gạo ra nộp...

Mẹ cu Sắt đang rửa bát đũa ở dưới bếp, nghe tiếng rao giật bắn người, hốt hoảng chạy lên nhà trên kêu:

— Còn ngáng người ra đây làm gì, con không

nghe thầy thằng Thần bắt nộp thóc gạo đầy sao, mau đem trứng gà giấu đi!

Vừa nói mẹ vừa đỡ lấy làn trứng trong tay cu Sắt, mở nắp sập định giấu vào đây. Cu Sắt liền kêu lên:

— Nều chúng lục sập thì làm thế nào?

Mẹ nghe Sắt nói có lý, lại đem làn trứng bỏ vào trong cái vại để ở sau cửa. Nhưng vẫn thầy không ổn, vì vại gạo này thế nào chúng cũng lục đèn. Ngẫm nghĩ giây lát, mẹ vội bảo cu Sắt ra đóng cổng, rồi xách làn trứng chạy sang phòng bên, giấu sau đồng chắn rách của ông nội.

Khi mẹ trở lại nhà trên, thì thầy tên Thần tay cầm thanh la, phồng mang trợn mắt, vừa chửi vừa chạy xộc vào. Hắn ta mặc chiếc áo gấm hoa màu đen, đi giày nhung, hai ông quần bó bằng dải lụa, đầu đội mũ dạ xám, vẻ mặt gian ác hung hăng, một tên dân vệ vác súng theo sau.

— Mẹ mày, ông đèn thu tiền gạo cho hoàng quân, mày dám gài cổng không cho ông vào! Có giỏi thì cứ xây lô cốt xem ông có vào được không nào! — Hắn vừa chửi vừa bước vào cổng, trở tay chỉ vào mặt mẹ cu Sắt quát:

— Mày không đem gạo ra nộp, lại bảo

thằng con ra đóng cổng, mày định chồng thuê phải không?

Mẹ cu Sắt cười gượng:

— Cơm cũng không có ăn, lấy đâu ra gạo để nộp ông ời? — Vừa nói mẹ cu Sắt đưa bát cháo rau dại cho hăn xem, hăn cười khẩy:

— Mày, đừng vờ vịt với ông nữa, không có gạo thì mày cho thằng nhãi con ra đóng cổng làm gì?

Vừa lúc đó, cu Sắt cũng bước vào nói oang oang:

— Tôi sợ con gà mái chạy ra nên tôi đóng cổng, việc đó can gì đến ông?

Tên Thần lờm cu Sắt một cái, định làm hung, song hăn bỗng chớp chớp đôi mắt ra lệnh cho tên dân vệ:

— Không có gạo thì bắt con gà cho tao!

Nghe chúng muốn bắt gà, cu Sắt định chạy ra sân giữ lại, nhưng thấy tên dân vệ đang đuổi riết theo con gà ô, làm nó sợ hãi kêu thất thanh. Cu Sắt nghĩ thầm: Thôi, nguy rồi, nếu bị chúng bắt mất gà, thì lấy tiền đâu mà đi học nữa!

Trong chốc lát, con gà đã bị tên dân vệ lừa vào góc tường. Chết cha, hăn sắp bắt được rồi,

cu Sắt vội chạy đến bảo:

— Để tôi bắt hộ cho, con gà này nó sợ người lạ!

Tên dân vệ đã mệt toát mồ hôi, thấy cu Sắt chạy tới bắt giúp, liền đứng thẳng người hồn hèn nói:

— Được, mày bắt được thì sẽ tha cho cái tội đóng công chồng thuê hồi nãy!

Cu Sắt túm được con gà, tên dân vệ đưa hai tay ra định đón lấy, nhưng em liền vút con gà bay bỗng sang nhà bên. Tên dân vệ tức lộn ruột, chửi ầm lên:

— Đồ khờ nạn, đi bắt lại cho tao!

Sắt nhìn tên dân vệ, nhoen miệng cười một cách khoái trá.

Trong lúc đó, chợt thấy tên Thần xách làn trứng từ nhà bên bước ra, mẹ cũng đuổi ra theo:

— Ông bỏ xuống cho tôi, dành dụm bấy lâu mới được trăm quả trứng định đem bán lấy tiền cho con tôi đi học, ban ngày ban mặt sao các ông lại vào nhà người ta ăn cướp!

Mẹ vừa la lời vừa xông đến giật làn trứng trong tay tên Thần, hấn trộn mắt quát: “Mẹ mày!” Rồi ra sức đẩy mẹ cu Sắt ngã chúi.

Thầy thầy Cao Hải Thần cướp mất làn

trúng và đẩy mẹ ngã lăn xuống đất, cu Sắt rít lên:

— Trúng của tao! Trúng của tao! — Em định liều mạng với tên Thần, nhưng bị thằng dân vệ nắm chặt cánh tay, không thể nào vùng thoát được. Trong lúc đó tên Thần vội vàng xách làn trúng chạy ra cửa, ức quá em cắn một miếng vào tay tên dân vệ, làm hắn kêu rống lên như lợn bị chọc tiết:

— Ôi, ôi! Buông ra, không tao bắn

vỡ so! — Nó vừa kêu vừa giơ tay kia đánh một thoi vào đầu cu Sắt, em loạng choạng sắp ngã, mẹ vội chạy tới ôm em vào lòng, thừa lúc đó, tên dân vệ vội quay đầu bỏ chạy.

III

Cao Hải Thần lại dẫn tên dân vệ đi khắp xóm bắt bà con nộp thóc gạo, hăn vừa đi vừa mỉa mai:

— Hừ, ăn mày mà còn đòi xôi gấc, lão Bằng còn muốn cho thằng cháu đi học, cũng không mở mắt ra xem mồ mả nhà lão có phúc cho con cháu ăn học hay không?

Cụ Bằng đi săn mới về, nghe tên Thần nói thế, tức giận run người, bộ râu bạc phe phẩy trước ngực, cụ liền mang hai tấm da sói ra chợ bán, đưa tiền đền nộp nhà trường, rồi về nhà nói với mẹ cu Sắt:

— Bảo thằng Sắt đi học đi!

Nói xong cụ bỏ sỏ tiền còn thừa lại trên sập, lại vác súng vào rừng săn.

Mẹ rửa mặt rửa tay cho cu Sắt, vá víu lại

những chỗ rách trên quần áo, và dặn:

— Đền trường con phải nghe thầy dạy, chịu khó mà học, con thầy đầy chữ, người nghèo đi học có phải dễ đâu! Cảnh nhà túng bần, nội con vừa mới chân ướt chân ráo về đền nhà, lại phải lặn lội vào rừng. Bỏ con phải đi làm quần quật suốt ngày cho nhà người ta, mười ngày nửa tháng cũng không được về một chuyến.

Mẹ nói câu nào, Sắt cũng gật đầu vâng dạ. Em ra khỏi cổng, ngoái đầu lại cười chúm chím nhìn mẹ, rồi hớn hờ đi đền nhà trường.

Vừa đến cổng trường, em nghe bọn trẻ ở đằng sau gọi:

— Sắt ơi, mày đi đâu đấy?

Sắt vừa bước chân vào cổng, vừa quay lại cười đáp:

— Tao đi học bây ời!

Cu Sắt đang nói chuyện với chúng bạn, chẳng dè vấp phải một người đứng ở phía trước, định thần nhìn rõ té là A Cầu, thằng con út của lão Đài Vinh Hẫu, hấn đứng choạc hai chân chặn giữa lối đi. Cu Sắt sột ruột muốn né mình đi vào, A Cầu lại sẵn đèn trước mặt em, Sắt còn muốn né sang phía khác, nhưng mới nhấc chân thì A Cầu cũng nhảy sang. Cu Sắt tức giận, mắt long

lên sòng sọc, nói không nên lời, A Cầu cũng trợn giặc đôi mắt tỏ vẻ khiêu khích, bồn con mắt như đôi gà chọi nhìn nhau hồi lâu. Bỗng cu Sắt hét lên:

— Mày muốn làm gì?

A Cầu đẩy mạnh vào ngực cu Sắt, nghiêng nghiêng cái đầu nói:

— Xéo ngay! Bỏ tao đã bảo, không cho đồ ăn mày bước chân vào cửa nhà trường!

Cu Sắt cũng không chịu thua, hai tay chống nạnh, uốn ngực sấn lên một bước trợn mắt hỏi:

— Trường của nhà mày hả?

A Cầu âm ớ không biết làm sao đòi đáp, cặp mắt loét hập háy lia lịa, bất thành linh hấn đâm một cái vào ngực cu Sắt, rồi quay đầu bỏ chạy. Nhanh như cắt, cu Sắt tóm được cổ áo, ngoéo chân đẩy một cái, làm A Cầu ngã sổng soài dưới đất. Bọn trẻ đứng xung quanh xem đều cười rộ.

A Cầu lồm cồm bò dậy, chưa kịp lau chùi đất dính đầy mặt mũi, liền xộc tới trước mặt cu Sắt, gân cổ kêu tướng lên:

— A, mày đánh người! Mày cậy ông nội mày từng làm giặc Nghĩa Hòa Đoàn* phỏng?

*Nghĩa Hòa Đoàn là một tổ chức chống đế quốc xâm lược do nhân dân miền bắc Trung Quốc tự phát lập nên vào cuối thế kỷ 19.

Cu Sắt vẫn hai tay chống nạnh, uốn ngược chữ:

— Bỏ mày là đồ liềm gót giày của giặc Nhật!

Hai đứa chữ rửa nhau một hồi rồi lại trợn mắt hăm hè, như hai con dê rừng quay vòng tròn định húc nhau. Bọn trẻ đứng xung quanh vỗ tay gào thét trợ uy, trong đó có em bệnh vực cu Sắt, cũng có đứa đứng về phía A Cầu.

A Cầu bắt chước chiến thuật của cu Sắt, khoè chân định làm ngã đôi phương, nhưng cu Sắt không ngã, mà tự nó lại ngã bịch xuống đất, bọn trẻ lại cười phá lên, có đứa còn vỗ tay kêu:

— Chơi keo nữa, chơi keo nữa nào!

A Cầu thua luôn hai hiệp, bị bẽ mặt trước đám trẻ, hăn liền nhặt một mảnh ngói lia vào đầu cu Sắt, Sắt né tránh, nhưng mảnh ngói vừa văng ném trúng đầu một em gái đứng ở phía sau.

Em gái đưa tay sờ đầu, thấy chảy máu, liền khóc òa lên, mấy đứa học trò lớn lập tức chạy đi mách với thầy giáo.

Thầy giáo Thăng vừa tốt nghiệp ở trường sư phạm, đến xóm Long Hồ chưa được bao lâu. Anh là một thanh niên mặt mày trắng trẻo, có bộ tóc đen rậm, mặc cái áo dài màu xanh đã phai nhạt. Nghe học trò đồn báo, anh vội chạy ra băng bó